

Дьайымал аата: «Уу – олох терде».

Белех: орто белех

Сыала - соруга:

Уерэтэр:

- дьууннэр, геометрической быыылар уратыларын уонна майгыннаар хаачыстыбаларын чинэтии;
- «биир - элбэх» диэн ейдебуллэри уонна кэрискэ ахсааны 5 дылы - бэрээдэгинэн аабыны чинэтии;
- хамсаныылаах ункуу нунуе, о5о этин – хаанын уьугуннарыы, чэбдигирдии;
- сатаан истэн муусукаба сеп тубээн хамсанар сатабылларын сайыннарыы;

Сайыннарар:

- о5о толкуйдуур дьобурун сайыннарыы, чинчийэр, проблемнай ыйытыларга сепке хоруйдууру ситиьи, быьаарсар сатабылларын сайыннарыы.

Иитэр:

- бэйэ – бэйэ5э утуе сыыаны уескэтии, оболордуун уонна улахан киьини кытта таба сыыаны олохтуур, сатаан бодоруьар, аьынар уонна кемелеьер диэн ейдебулу инэрии, айылбаба харыстабыллаах сыыанна иитии.

Эрдэ ыытыллыбыт улэ:

- «Как Тучка была в пустыне» остуоруйаны билиьиннэрии.

Туттуллар матырыйаал:

- кэмбиэр, сурук;
- мольберт 2;
- Таммах ойуута – хомойбут, уербут;
- «Танец Капельки» видео;
- экран;
- араас дьууннээх, быыылаах балыктар;
- араас дьууннээх былыттар, хаардар;
- 16 дьэнкир стаканнар;
- уут (иитээччигэ);
- таастаах уу;
- апельсиновой сок;
- 7 обруч;
- кубик, кумаабы кораблик, шишка, камушка, эрэьинэ кус, эрэьинэ мээчик, пластмассовой мээчик, ракушка, тимир ньуоска, туу- 10 колпак;
- 8 кыра роса бытыылкалара;

- бэбиэлэй музыка;
- «Музыка волшебства» (опыт №4);
- символлар –«Уу ене суох», «Дьэнкир,сыта уонна амтана суох»; «Араас енунэн суураллар», «Уу тохтор, уба5ас»;
- «уербут Таммах» медальон8.

Бэлэмнэнии улэтэ: туттуллар матырыйааллары бэлэмнээбин.

Орто белеххе ытыллар ахсаан дьайымалын технологической картата

№	Туьумэхтэр	Биримэтэ	Туттуллар ньымалар
1	Ке5улээбин, тэрийии туьумэ5э. Ыалдыттары кытта керсуу, дорооболоьуу	30 сек	Доргуччу санардыы. Кехтеехтук туттуу.
2	Таабырын таайтарыы.	2 мун	Таабырын таайтарыы, о5олору хай5ааьын.
3	Тамма5ы керсуу	4 мун	Кэпсэтии, ыйытыы, хай5абыл, соьуччу тугэн Таммах ыалдыттааьына.
4	Таммах сорууда5ын толоруу.	5 мун	Хай5абыл, ыйытыы.
5	Физминутка «Танец Капельки».	1,5 мун	Хамсаныылар, тегуруччу сууруу, музыканы истии.
6	№1 №2 №3 №4	2 мун 2 мун 2 мун 1 мун	Интэриэьи, сананы билиини уескэтии, кехтеехтук кыттыы.
7	Тумуктуур туьумэх		Ыйытыы, хай5абыл, кэпсэтии.

№	Туймэх аата	Туймэх соруктара	Иитээчи дьайымала
1	Кебулээин, тэрийи туймэбэ. Ыалдыттары кытта керсуу, дорооболобуу.	Оболору кебулээин.	- Оболоор, бугун биьихэ ыалдыттар бебе кэлбиттэр, кинилэри кытта дорооболобуохха «Утуе кунунэн» диэххэин (дорооболоболор)
2	Таабырын таайтары.	Толкуйдуур дьобур.	- Уу туйунан таабырын «Быс быс быстыбат баар уу» (уу)
3	Таммабы керсуу		– Оболоор, бугун детсадка кэлбиппэр почтальон миэхэ кэмбизэр абалбыта. Кэмбизэр иьигэр туох баара буолуой? (сурук). Маладьыастар, ким эрэ сурук ыппыт, арийан керебут дуо? (оболор себулэьэллэр). (кэмбизэр иьиттэн суругу табааран аабабын). « Дорооболорун оболор, мин бугун эьихэ куулэйдии тийиэм, кэтэьин». Ааны тонсуйаллар, Таммах ыалдыттыгы кэлбит (мольбертка хомойбут Таммах ойууга) - Оболоор, керун эрэ, кыракый Таммах куулэйдии кэллэ. Керун эрэ Таммахчааны, хайдабый кини? (хомойбут). Тоьо хомойбутун билиэххитин бабарабыт дуо? (оболор себулэьэллэр). Кини сана тереебут буолан набаа элбэби бэйэтин туйунан билбэт, ол иьин кини биьигиттэн кеме кердуу кэлбит эбит, биьиги киниэхэ кемелеьебут дуо? (оболор себулэьэллэр). Маладьыастар. Оболоор, билигин дьыл ханнык кэмэй? (саас). Истин эрэ, оболор туох тыаьырий? (таммах тыаьын иьитиннэрий) (таммах). Таммах хантан туйэрий ? (крышаттан, дьиз урдуттэн, крантан...) Кырыьа хаара уулан муус чопчу буолар (сосулька). Кунус кун куускэ тыктабына, муус чопчу ирэр, онтон таммах таммалыьр. Муус чопчу диэххэин эрэ. Онтон уу ханна баарый? (оболор эппиэттэрэ). Уу биьихэ наада дуо? Туох туйаны онороруй? («Как Тучка была в пустыне» остуоруйаны санаан уу туйатын ырытыьы). Уу туйата набаа элбэх эбит ди? Ол иьин биьиги ууну харыстыахтаахпыт. Маладьыастар. Оболоор, Таммах бэйэтин туйунан элбэби биллэ, эьихэ баьыбалыьр (урбут Таммах ойууга). Таммахчаан манна туран эьигини керуе (мольбертка ойууну сыьыарабын).
4	Таммах сорудабын толоруу.	Дьуйуннэри, геометрической быьылылары ооннуу кеметунэн больомтолоохтук уонна септеехтук быьаары, 1 – 5 диэри аабы, улахан, кыра эттиктэри кердеен булуу.	– Оболоор, керун эрэ (экранны араас быьыылаах, дьуйуннэх балыктар ууга уста сылдыар ойуулар) балыктары, кинилэр хайдахтарый: тэннэр ду эбэтэр атын атыттар ду? Хайдах дьуйуннэхтэрий? (кыьыл, саьархай, халлаан куех, от куех, фиолетовой). Быьыылар хайдабый? (тегурук, квадрат, ус муннук, ромб, бизс муннук). Ханнык геометрической быьыыларга маарынныьларый? (тегурук, квадрат, ус муннук, ромб, бизс муннук). Онтон былыттары керун эрэ араас дьуйуннэх былыттар халлаанна уста сылдыаллар. (экранны араас дьуйуннэх былыттар).Хас былыт баарый? (5) Дьуйуннэрин аатталаан. Хайдах дьуйуннэх хаардар туйуехтэрий? (розовой, сырдык халлаан кьебэ, саьархай, кыьыл, от кьебэ). Саамай сеп, маладьыастар. Аны керун эрэ хаар кыьрпахтарын (экранны араас дьуйуннэх, размердаах хаар кыьрпахтара). Саамай улахан, кыра, саамай кыра хаар кыьрпахтара ханныктарый? (оболор эппиэттэрэ). Маладьыастар.

5	Физминутка «Танец Капельки».	Таммабы кытта тэннэ хамсаныы, эти – ханы эрчийи.	- О5олоор, Таммахчаан эыигини кытта ункуулуен на5аа ба5арбыт. Таммах ункуутун утуктэн тэннэ хамсаныахха.(экранна «Танец Капельки»)
6	Экспериментирование, чинчийэр улэ.	Сананы билэр – керер интэриэс уескэтии.	<p>- Опыт №1</p> <p>- Керун эрэ, мин 2 стаканнаахпын, бииригэр уу, бииригэр уут . Иккиэннэригэр кэмпиэт уктум. Ханнык стаканна кэмпиэт кестеруй? (ууга). Саамай сеп. То5о кестеруй? Уу хайда5ый? (д5энкир, ыраас). Онтон биир стаканна кэмпиэт кестер да? (суох). То5о? (уут манан, д5энкир буолбатах). Тумук: уу ене суох, ыраас, д5энкир. (символ ыйанар);</p> <p>- опыт №2.</p> <p>Аны билигин билиэхпит уу сыттаа5ын, сыта суобун. Уулаах стаканнаргытын ылан сыттаан керун. Хайда5ый, сыт кэлэр дуо? (суох). (символ ыйанар). Аны соктаах стаканнытын ылан сыттаан керун. Туох сыта кэлэрий? (яблоко). Соккутун иын уонна хайдах амтаннаа5ын этин (минньигэс, яблоко амтаннаах). Аны уугутун иын, туох амтаннаа5ый? (амтана суох). Оччотугар уу сыта суох, онтон сок учугэй сыттаах, уу амтана суох, сок минньигэс амтаннаах диэн бы5аардыбыт (символ ыйанар);</p> <p>опыт №3.</p> <p>«Тонет – не тонет». О5олор уочаратынан таастаах ууга кумаа5ы кораблик, мас тегурук, камышка, туу, шишка, тимир ньуоска, пластмассовой мээчик, кубик быра5аллар (туох тимирбитин, туох тимирбэтэ5ин этэллэр). То5о сорох предметтэр тимирдилэрий, сорохторо то5о тимирбэтилэрий? (о5олор эппиэттэрэ). Ууттан чэпчэки предметтэр тимирбэттэр, ууттан ыарахан ыйаабыннаах предметтэр тимирэллэр.</p> <p>опыт №4</p> <p>Уу араас дьубуннэниэн сеп эбит. Билиэххитин ба5ара5ыт? (аа). Оччо5о бары харахпытын симтибит. Ким да кербет. («Волшебство» музыката тыаыыр, о5олор иннилэригэр колпактары уурабын). 1,2,3 – харахпытын астыбыт. Билигин бары волшебниктар буолабыт, колпактарбытын кэттибит. Иннигитигэр уулаах бытыылкалар тураллар, сахсыйаахха эрэ. (арай уулара араас дьубуннэнэллэр, собуылаллар). Хайдах дьубуннээх буоллулар ууларбыт? (ааттыыллар).Маладыастар. Аптаах эбит да уубут? (о5олор эппиэттэрэ).</p>
7	Тумуктуур туьумэх	Билиилэрин чинэтии.	- О5олоор, Таммах на5аа себулээтэ биьизэхэ ыалдыттан, дьэтигэр барара кэлбит, ол иын биьигини кытта быра5аайдабар уонна эьизэхэ махтанан бэйэтин медальоннарын бэлэхтиир. Таммахха махтанаахха «Баьыба!».

		Керсуеххэ диэри!
--	--	------------------